

Stresstest på valsystemet i svenska Europaparlamentsval

I samband med Europaparlamentsval är hela landet en enda valkrets. Med hjälp av den jämkade uddatalsmetoden ska 21 mandat fördelas mellan de partier som fått minst fyra procent av rösterna. Trots att vi har ett i princip helt proportionellt valsystem kan frågan om hur stor andel röster som krävs för att ett parti ska få ytterligare ett mandat inte besvaras exakt, eftersom det beror på hur fördelningen av röster ser ut i det aktuella valet. För att undersöka hur liten andel röster som skulle kunna räcka för att vinna mandat i Europaparlamentsvalet presenteras i tabell 1 en simulering av tio miljoner resultat. Med 21 mandat att dela ut och med den nya divisorn i valsystemet (1,2) räcker det att nå minst fyra procent av rösterna för att ett parti ska vara garanterat minst ett mandat, även i en situation där nio partier ska dela på dem. Simuleringarna visar att gränserna för att nå två eller flera mandat är ojämna. Exempelvis kan gränsen för ett andra mandat i vissa scenarier vara så låg som 5,7 procent och vid vissa udda fördelningar så hög som 13,5 procent. Genomsnittsgränserna för alla tio miljoner simuleringar är kanske det bästa riktmärket. För två mandat är den genomsnittliga gränsen 9,0 procent. Motsvarande riktmärken för tre, fyra och fem mandat är 13,5, 18,0 respektive 22,5 procent.

Tabell 1 Den minsta, genomsnittliga och största andelen röster som krävs för att ett parti ska ta mandat i svenska Europaparlamentsval.

Antal mandat	Minsta andel (%)	Genomsnittlig andel (%)	Största andel (%)	Antal mandat/21 (%)
1 mandat	4,0	5,4	8,2	4,8
2 mandat	5,7	9,0	13,5	9,5
3 mandat	9,6	13,5	19,0	14,3
4 mandat	13,4	18,0	24,0	19,0
5 mandat	17,3	22,5	29,2	23,8
6 mandat	20,9	26,9	34,2	28,6
7 mandat	24,7	31,3	38,8	33,3
8 mandat	28,7	35,5	44,5	38,1
9 mandat	32,0	39,6	48,4	42,9
10 mandat	35,5	43,7	53,1	47,6
11 mandat	38,9	47,7	57,5	52,4
12 mandat	43,3	51,6	60,4	57,1
13 mandat	48,4	55,5	63,5	61,9
14 mandat	52,0	59,3	67,2	66,7

Källa: Valforskningsprogrammet, Göteborgs universitet

Kommentar: Resultaten är hämtade från simuleringar av 10 miljoner slumpvist framtagna svenska Europaparlamentsval. Som utgångspunkt används här de åtta riksdagspartiernas valresultat i EP-valet 2019 plus en nionde kategori 'övriga partier'. Begränsningen för simuleringen är att ett enskilt parti inte ska kunna mer än dubblera sitt röstetal (200% av EP19-resultatet) eller raderas ut helt (0 röster). Utan denna begränsning kan den nedre gränsen i mycket udda specialfall bli ännu något lägre. I kolumnen längst till höger redovisas relationen mellan antalet mandat och det totala antalet mandat (21) i procent.